

Kuşaklar Arası Müzikal Dinleme Tercihleri ve Beğeni Hiyerarşileri: Elazığ İli Örneği

Intergenerational Musical Listening Preferences and Hierarchies of Likes: The Case of Elazığ Province

Tolgahan BAY¹

¹Doktora Öğrencisi, Atatürk Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Türk Müziği Çalışmaları Anabilim Dalı, Erzurum
tolgahan.bay22@ogr.atauni.edu.tr, orcid.org/0000-0003-3630-4973

Araştırma Makalesi/Research Article

Makale Bilgisi

Geliş/Received:
23.02.2025
Kabul/Accepted:
04.06.2025

DOI:

10.18069/firatsbed.1645319

Anahtar Kelimeler

Kuşaklar, Müzik Tercihleri,
Beğeni Hiyerarşileri

ÖZ

Bu araştırmanın amacı kuşaklar arası müzikal dinleme tercihlerinin belirlenmesidir. Müzik, bireylerin kültürel kimliklerini ve sosyal etkileşimlerini şekillendiren önemli bir unsurdur. Ancak, zamanla değişen müzik trendleri ve teknolojik gelişmeler, müzikal tercihler üzerinde belirgin etkiler yaratmıştır. Bu bağlamda araştırma, Baby Boomer, X, Y, Z kuşaklarının müzikal tercihlerini ve dinleme alışkanlıklarını karşılaştırmalı bir bakış açısıyla ele almaktadır. Bu amaç kapsamında nitel araştırma yöntemlerinden görüşme tekniği kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak, araştırmacı tarafından geliştirilen ve uzman görüşleri ile son şekli verilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formu, katılımcıların demografik bilgilerini, müzikal beğenilerini ve müzik dinleme alışkanlıklarını ölçmeyi hedeflemektedir. Görüşme soruları, yaş, cinsiyet, müzik türleri, dinleme platformları, müzikal zevklerin değişimi ve teknolojinin rolü gibi konuları kapsamaktadır. Elde edilen veriler, farklı kuşakların müzik tercihleri arasındaki benzerlikleri ve farklılıkları belirlemek, müzik dinleme alışkanlıklarının dönüşümünü analiz etmek için kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu amaçlı örnekleme türlerinden uygun örnekleme ile rastgele seçilen 64 kişi oluşturmaktadır. Elde edilen veriler sonucunda, müzik zevklerinin yalnızca kişisel tercihlerden değil, aynı zamanda kuşaklar arası kültürel, teknolojik ve sosyal faktörlerden etkilendiğini göstermektedir.

ABSTRACT

The aim of this study is to determine intergenerational musical listening preferences. Music is an important element that shapes individuals' cultural identities and social interactions. However, changing music trends and technological developments overtime have had a significant impact on musical preferences. In this context, the study examines the musical preferences and listening habits of Baby Boomers, Generations X, Y, Z from a comparative perspective. For this purpose, interview technique, one of the qualitative research methods, was used. A semi-structured interview form developed by researcher and finalized with expert opinions was used as a data collection tool. The interview form aims to measure the demographic information, musical tastes and music listening habits of the participants. Interview questions cover topics such as age, gender, music genres, listening platforms, changes in musical tastes and role of technology. The data obtained were used to determine the similarities and differences between the music preferences of different generations and to analyze the transformation of music listening habits. Study group of research consists of 64 people randomly selected by convenient sampling from purposive sampling types. The results show that music tastes are influenced not only by personal preferences but also by intergenerational cultural, technological and social factors.

Keywords

Generations, Music
Preferences, Hierarchies of
Likes

Atıf/Citation: Bay T., (2025). Kuşaklar Arası Müzikal Dinleme Tercihleri ve Beğeni Hiyerarşileri: Elazığ İli Örneği. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 35, 3, 1289-1302.

Sorumlu yazar/Corresponding author: Tolgahan BAY, tolgahan.bay22@ogr.atauni.edu.tr

1. Giriş

Müzik, toplumsal yapıyı şekillendiren ve bireyler arası etkileşimi sağlayan önemli bir kültürel unsurdur. Kültürel kimliğin bir parçası olan müzikal tercihler, bireyin sosyal çevresi, geçmiş deneyimleri ve kuşak farklılıklarıyla doğrudan ilişkilidir (Aydar, 2014, s. 803). Günümüzde müzik dinleme pratikleri, teknolojik gelişmelerin etkisiyle çeşitlenmiş ve bireylerin müzikle olan ilişkisi zaman içinde dönüşüm geçirmiştir (Demir, 2022, s. 185). Bu bağlamda, kuşaklar arası müzik dinleme tercihleri ve bu tercihlerde etkili olan faktörler, kültürel sürekliliği ve değişimi anlamak adına önemli bir araştırma konusudur.

Kuşaklar arası müzikal tercihler, özellikle bireylerin yetiştikleri dönemin sosyo-kültürel dinamikleriyle şekillenmektedir. Bu bağlamda, belirli bir dönemde büyüyen bireylerin müzik beğenileri, o dönemin popüler kültürü, teknolojik olanakları ve müzik endüstrisinin yapısıyla doğrudan ilişkilidir (Şenel, 2013, s. 38). Türkiye özelinde bakıldığında, geleneksel müzik formlarının kuşaklar arasında farklı algılanması ve modern müzik akımlarına karşı tutumların değişkenlik göstermesi dikkat çekicidir (Dürük, 2011, s. 37).

Elazığ, zengin müzik kültürü ile öne çıkan şehirlerden biri olup, özellikle halk müziği ve âşık geleneği gibi köklü müzikal formların yaşatıldığı bir bölgedir (Ekici, 2000, s. XI). Ancak, küreselleşme ve dijitalleşmenin etkisiyle bu geleneksel müzik anlayışının dönüşüm geçirdiği ve yeni kuşaklar tarafından farklı biçimlerde benimsendiği gözlemlenmektedir (Turhan, 2019, s. 78). Dolayısıyla, Elazığ'daki farklı kuşakların müzikal tercihlerinin nasıl şekillendiği ve bu tercihlerde hangi faktörlerin belirleyici olduğu önemli bir araştırma alanıdır.

Bu çalışma, farklı kuşakların müzikal dinleme tercihlerindeki farklılıkları ve benzerlikleri ortaya koyarak, kuşaklar arasındaki kültürel ve teknolojik geçişlerin müziğe olan yansımalarını analiz etmeyi amaçlamaktadır. Kuşakların müziğe olan ilgisi, onların toplumsal değerleri, iletişim biçimleri ve günlük yaşam pratikleri hakkında önemli ipuçları sunmaktadır. Bu bağlamda, çalışmada Baby Boomer, X, Y ve Z Kuşaklarının müzikal dinleme alışkanlıkları, teknolojinin müzik tüketimi üzerindeki etkisi ve bu alışkanlıkların kuşaklar arası değişkenlik gösteren sosyal değerlerle ilişkisi incelenecektir.

2. Kuşak Kavramı

Kuşak kavramı üzerine yapılan ilk bilimsel çalışmaların, Fransız sosyolog Auguste Comte tarafından başlatıldığı görülmektedir. Comte, nesilleri tarihsel süreç içinde sürekli değişim gösteren bir güç olarak tanımlarken, toplumsal ve sosyal alandaki ilerlemelerin, bir neslin kendisinden sonraki nesle aktardığı değerler aracılığıyla gerçekleştiğini vurgulamaktadır. Başka bir tanıma göre ise kuşaklar, belirli bir zaman diliminde doğmuş, sosyalleşme sürecinde benzer sosyo-ekonomik olaylardan etkilenmiş ve ortak inançlara, beklentilere ve değer yargılarına sahip bireylerden oluşan topluluklar olarak kabul edilmektedir. Kapsamlı bir literatür taraması yapıldığında, kuşak kavramının dünya genelinde dört ana kategori altında incelendiği görülmektedir. Bu sınıflandırma şu şekildedir: Baby Boomers (1946-1964), X Kuşağı ya da Baby Bust (1965-1979), Y Kuşağı veya Milenyum Kuşağı (1980-1996) ve Z Kuşağı (1997 ve sonrası)(Alptekin, Türkmen ve Arslantaş, 2021, s.255-256).

Kuşak teorisine göre bireyler, büyüdükleri sosyo-kültürel ortam ve maruz kaldıkları ekonomik, politik ve teknolojik gelişmelere bağlı olarak belirli eğilimler geliştirmektedir. Örneğin, Türkiye'de 1980 sonrası doğan bireyler, küreselleşme ve dijitalleşmenin etkisiyle daha bireysel ve teknoloji odaklı müzik dinleme alışkanlıkları geliştirmiştir. Buna karşılık, daha önceki kuşaklar geleneksel medya araçları ve yüz yüze kültürel aktarım süreçleriyle müzikal beğenilerini oluşturmuşlardır(Yılmaz, 2023, s. 23)

Sosyoloji literatüründe kuşaklar genel olarak Baby Boomer (1946-1964), X Kuşağı (1965-1980), Y Kuşağı (1981-1996) ve Z Kuşağı (1997 ve sonrası) olarak sınıflandırılmaktadır (Aka, 2018, s. 120). Baby Boomer kuşağı, savaş sonrası doğan bireyleri kapsamakta olup, geleneksel değerlere bağlılık ve kolektif bilinç gibi özelliklerle öne çıkmaktadır. X Kuşağı, teknolojiye adaptasyon sürecine şahit olmuş, bireysellik ve pragmatizm gibi özellikler taşımaktadır. Y Kuşağı, dijital teknolojilere doğrudan maruz kalan, küresel etkileşime açık ve bireyci bir yapıya sahiptir. Z Kuşağı ise tamamen dijital dünyada büyüyen, hızlı tüketim alışkanlıkları olan ve etkileşim odaklı bireylerden oluşmaktadır (Gündüz&Pekçetaş, 2018, s. 93-95).

Kuşak kavramı, müzikal dinleme tercihlerinden iş dünyasındaki davranış kalıplarına kadar birçok alanda bireylerin kararlarını ve tercihlerini etkileyen kritik bir faktördür. Bu nedenle, kuşaklararası farklılıkları anlamak, günümüz toplumlarının dinamiklerini çözümlemek ve gelecekteki eğilimleri tahmin etmek açısından

önemlidir. Literatürde yaygın olarak kullanılan kuşak sınıflamaları, sadece yaş gruplarının tanımlanmasından öte, toplumsal dönüşümlerin bireyler üzerindeki etkisini anlamaya yönelik derinlemesine analizler sunar.

Elazığ ili özelinde kuşak farklılıkları değerlendirildiğinde, geleneksel halk müziği ve yerel müzikal unsurların Baby Boomer ve X Kuşağı tarafından daha çok benimsendiği, Y ve Z Kuşağı bireylerinin ise dijital platformlar aracılığıyla daha çeşitli müzik türlerine yöneldiği düşünülmektedir. Bu durum, kuşaklar arasındaki kültürel sürekliliğin ve dönüşümün karşılıklı etkileşim içinde olduğunu göstermektedir.

2.1. Baby Boomer Kuşağı

Baby Boomer kuşağı, II. Dünya Savaşı sonrasında 1946-1964 yılları arasında doğan bireyleri kapsamaktadır. Bu kuşak, savaş sonrası ekonomik büyüme ve sosyal refahın arttığı bir dönemde yetişmiş olup, geleneksel değerlere bağlılık, otoriteye saygı ve toplumsal dayanışma gibi özellikleri ile tanımlanmaktadır (Ayhün, 2013, s. 103). Türkiye özelinde incelendiğinde, bu dönemde Türk Sanat Müziği, Halk Müziği ve arabesk gibi türler popüler olmuş, müzik tüketimi daha çok kolektif deneyimler çerçevesinde şekillenmiştir (Ünür, 2021, s. 1481). Baby Boomer kuşağının müzik dinleme pratikleri, toplumsal aidiyet duygusuyla yakından ilişkilidir. Bu bireyler, genellikle belirli bir müzik türüne sadık kalma eğilimindedir ve geçmişten gelen müzikal değerleri koruma konusunda daha tutucudurlar (Ünür, 2021, s. 1493). Elazığ ili özelinde değerlendirildiğinde, bu kuşaktaki bireylerin mahalli müziklere ve halk müziği repertuvarına güçlü bir bağlılık gösterdiği, özellikle yerel sanatçılar ve geleneksel çalgılarla icra edilen eserleri tercih ettiği çalışmada elde edilen bulgular arasındadır.

Günümüzde Baby Boomer'lar, dijital dünyanın hızla evrildiği bir dönemde, teknolojiye adapte olmaya çalışmakta ve dijital dönüşümün sosyal ve ekonomik etkileriyle başa çıkmaktadır. Bu kuşağın yaşadığı deneyimler, sonraki kuşakların değer sistemlerini ve beklentilerini anlamak açısından kilit öneme sahiptir.

Baby Boomer kuşağı, hem Türkiye'de hem de dünya çapında, modernleşme, şehirleşme, sanayileşme ve toplumsal refah artışı gibi büyük yapısal dönüşümlerle şekillenen bir kuşaktır. Bu kuşağın toplumsal ve kültürel etkileri, hem kendi başınıza yapabileceğiniz hem de sonraki kuşakların yaşam biçimlerinde derin izlenmemiştir. Baby Boomer kuşağının son derece önemli, bu toplumsal dönüşümlere tanıklık etmiş ve bu parçaların şekillendirilmesine katkı sağlamış bir nesildir.

2.2. X Kuşağı

X kuşağı, 1965-1980 yılları arasında doğan bireyleri kapsamaktadır. Bu kuşak, ekonomik belirsizlikler, toplumsal değişimler ve teknolojik dönüşümlerin yaşandığı bir dönemde yetişmiştir (Mücevher&Erdem, 2018, s. 63). X kuşağı bireyleri, önceki nesillere kıyasla daha bağımsız düşünme eğiliminde olup, çalışma hayatında denge kurma, bireysel başarı ve pragmatik yaklaşımlar sergileme eğilimindedirler (Çakıroğlu, Fettahlioğlu ve Korlaelçi, 2023, s. 117). Müzik dinleme alışkanlıkları açısından değerlendirildiğinde, X kuşağının hem analog hem de dijital müzik formatlarına adapte olabilen bir yapıya sahip olduğu görülmektedir (Kuyucu, 2017, s. 861).

Bu kuşağın müzikal tercihlerinde 1980'li ve 1990'lı yılların popüler müzik türlerinin önemli bir yer tuttuğu gözlemlenmektedir. Türkiye özelinde düşünüldüğünde, arabesk, pop, rock ve fantezi müzik türlerinin X kuşağı tarafından sıklıkla tercih edildiği söylenebilir. Özellikle kaset çalarlar ve CD formatları X kuşağının müzikle kurduğu ilişkiyi belirleyen önemli araçlar olmuştur (Eren, 2017, s. 146,158).

X Kuşağı'nın, farklı kuşaklara göre daha bağımsız, yenilikçi ve esnek olmasının arkasında, büyüdükleri dönemlerin karmaşık ve belirsiz yapısının etkisi büyüktür. Bu nedenle X Kuşağı, bir geçiş kuşağı olarak, hem geleneksel değerleri hem de modern dünya ile uyumlu yeni normları dengelemeyi başaran bir nesildir (Aydın&Başol, 2014, s.3).

Sonuç olarak, X Kuşağı'nın müzik beğenileri, bir yandan geleneksel müzik teknolojilerine dayalı bir estetik anlayışı yansıtırken, diğer yandan modern müzik teknolojileriyle etkileşim içinde olan geniş bir müzikal çeşitlilik sunuyor. Bu kuşak, hem yerel hem de küresel müzik akımlarına açık bir yapıya sahip olup, gençlik yıllarına ait müziklere nostaljik bir bağlılık göstermektedir.

2.3. Y Kuşağı

Y kuşağı, 1981-1996 yılları arasında doğan bireyleri kapsamaktadır. Dijital çağın başlangıcına denk gelen bu kuşak, teknolojiye hızlı uyum sağlama, bireysellik ve özgüven gibi özellikleriyle tanımlanmaktadır (Türköl,

2020, s. 60-63). Y kuşağının temel karakteristiklerini şekillendiren iki ana unsur küreselleşme ve teknolojidir. Bu kuşak, otoriteyi sorgulamanın olağan, bilgiye ulaşmanın ise hızlı ve pratik olduğu bir dünyada yetişmiştir. Her şeyin birbiriyle bağlantılı olduğu ve değişimin son derece hızlı gerçekleştiği bir ortamda kendilerini rahat hissederler. Belirsizlik, onlar için doğal bir durumdur (Tulgan, 2009: 7). Y kuşağının özelliklerinin özellikle iş hayatında belirginleştiği kabul edilmektedir. Otoriteye mesafeli yaklaşımları, uzun saatler çalışmaya isteksiz olmaları, iş yerine yaşamı ön planda tutmaları ve sık sık "neden?" sorusunu sormaları bu kuşağın temel davranış kalıpları arasında yer alır. Ayrıca, beklentileri karşılanmadığında iş değiştirmekte tereddüt etmezler(Kuyucu,2024, s.188). İnternetin yaygınlaşmasıyla birlikte, Y kuşağı bireyleri, müziği dijital platformlar ve çevrimiçi akış servisleri üzerinden tüketmeye başlamışlardır. Bu durum, onların müzikal tercihlerini önceki kuşaklara kıyasla daha geniş ve çeşitlendirilmiş hale getirmiştir(Kuyucu, 2017, s. 857). Türkiye’de Y kuşağı bireyleri, pop, rock ve elektronik müzik türlerine büyük ilgi göstermektedir. Aynı zamanda, bu kuşak için müzik sadece bir eğlence aracı olmanın ötesinde, kimlik ve yaşam tarzlarını ifade etme biçimi olarak da değerlendirilmektedir (Arslan, 2021, s. 162). YouTube gibi dijital müzik platformları, Y kuşağının müzikle olan etkileşimini önemli ölçüde değiştirmiştir (Arklan&Kartal, 2018, s. 959). Sonuç olarak Y Kuşağı’nın müzikal beğenileri dijitalleşme, küreselleşme ve yerel müzik kültürleri arasındaki etkileşimden doğan zengin ve çeşitli bir yapıdadır. Bu kuşak, hem yerel müzik unsurlarına bağlı olarak yaşamış hem de küresel müzik trendlerini benimsemiştir. Dijital platformların sunduğu erişim kolaylığı, müzikal beğenilerdeki çeşitliliği artırmış ve Y Kuşağı’nı müzik tüketiminde aktif bir nesil haline getiriyor.

2.4. Z Kuşağı

Z Kuşağı, 1997 ile 2012 yılları arasında doğmuş olan bireyleri tanımlamak için kullanılan bir terimdir(Güneş, Ekmekçi ve Taş, 2022, s.165). Dijital teknolojilerin ve sosyal medya platformlarının etkisiyle büyüyen bu kuşak, müzik dinleme alışkanlıkları bakımından önemli değişimlere sahiptir. Z Kuşağı, müzikle olan ilişkisini büyük ölçüde dijital ortamlar üzerinden kurmakta ve müzik dinleme deneyimini özelleştiren araçlar kullanmaktadır (Erten, 2019, s. 194).

Z Kuşağı’nın müzikal tercihleri, genellikle dijital platformlar ve akış servisleri üzerinden şekillenir. Spotify, YouTube ve Apple Music gibi dijital müzik platformları, bu kuşağın müzikle olan bağımlı güçlendiren başlıca araçlardır. Bu platformlar, kullanıcılara kişiselleştirilmiş müzik önerileri sunarak, farklı türler arasında geçiş yapabilme imkânı tanımaktadır. Z Kuşağı, aynı zamanda müzikleri anında erişebilme imkânı sunduğundan, müzik dinleme alışkanlıklarında zaman ve mekan kavramını da büyük ölçüde esnetmiştir (Ziyagil, 2021, s.118).

Z Kuşağı’nın müzik tercihlerindeki çeşitlilik, daha önceki kuşaklardan farklı olarak, müzik türlerine olan bağlılığın azalmasına neden olmuştur. Gençler, çeşitli müzik türlerine ve kültürel formlara açık bir tutum sergileyerek, global müzik sahnesine entegre olmuşlardır. Bu kuşağın müzikal tercihleri, bireysel kimliklerini oluştururken müzikle ilgili sınırları ortadan kaldırma eğilimindedir (Çankal, 2024, s.328). Bu durum, aynı zamanda Z Kuşağı’nın müziği daha çok bir ifade biçimi olarak kullanmalarına olanak tanımaktadır.

Dijital ortamların sunduğu etkileşimli deneyimler, Z Kuşağı’nın müziği yalnızca bir dinleme eylemi olarak değil, aynı zamanda bir sosyal etkileşim alanı olarak deneyimlemelerine de olanak sağlamaktadır. Müzik, bu kuşağın kimliklerini şekillendiren, toplumsal mesajlar ve kültürel temalarla ilişkili bir araç haline gelmiştir. Özellikle sosyal medya platformları, Z Kuşağı’nın müzikle ilgili içerikleri paylaşmasını, tartışmasını ve başkalarıyla etkileşimde bulunmasını kolaylaştırmaktadır. Z Kuşağı’nın müzikle ilişkisi aynı zamanda bir duygusal bağ kurma üzerinden şekillenmektedir. Bu kuşak, müzikle olan bağlarını daha çok kişisel deneyimlere dayandırmakta, müzikten aldıkları duygusal hazları ön planda tutmaktadır. Bu durum, Z Kuşağı’nı, müzikten daha fazla kişisel anlam arayan, kendi kimliklerini ifade etme biçimi olarak müziği kullanan bir kuşaktır şeklinde ifade edebilmemize ışık tutmaktadır(Çankal, 2024, s. 338).

Z Kuşağı, dijitalleşen dünyada büyüyen ve müzikle olan ilişkisini teknolojik araçlar üzerinden inşa eden bir kuşak olarak belirginleşmektedir. Bu kuşağın müzik dinleme alışkanlıkları, öncelikle dijital platformlar aracılığıyla şekillenmekte ve müzik türlerine olan bağlılık, daha esnek ve çeşitlenmiş bir yapıya bürünmektedir. Z Kuşağı’nın müziği bir ifade biçimi, sosyal etkileşim aracı ve duygusal bir bağ kurma biçimi olarak kullanması, müzikle olan ilişkilerinin geleneksel anlayışlardan farklı bir boyut kazandığını göstermektedir. Ayrıca, müziği yalnızca kişisel bir zevk olarak değil, aynı zamanda kimliklerini ve toplumsal mesajlarını ifade etme aracı olarak görmek ve bu da müziğin toplumsal boyutunu güçlendirmektedir. Dijitalleşme ve sosyal

medya, Z Kuşağı'nın müzikle olan bağına derinleştirirken, bu kuşağın müzikal dinleme tercihlerini dinamik ve sürekli değişen bir alana taşımaktadır. Sonuç olarak, Z Kuşağı'nın müzik dinleme tercihleri, dijitalleşen dünya ile şekillenen yeni toplumsal dinamiklerin bir yansımasıdır ve bu dinamiklerin daha fazla araştırılmaya ihtiyaç duyduğu açıktır.

3. Müzik ve Kültürel Kimlik

Müzik, toplumsal yaşamda bireylerin ve grupların kimliklerini şekillendiren, kültürel değerlerin ve geleneklerin nesiller arası aktarımını sağlayan önemli bir ifade biçimidir. Kültürel kimlik, bireylerin ait oldukları toplumsal yapıyı, geçmişlerini ve değerlerini anlamlandırmalarına yardımcı olurken, müzik de bu kimliklerin inşa edilmesinde temel bir araç olarak işlev görmektedir. Bu bağlamda, müzik ve kültürel kimlik arasındaki ilişki, sadece bireysel bir ifade biçimi olarak değil, aynı zamanda kolektif bir aidiyet duygusunun da taşıyıcısı olarak önemli bir yer tutar (Avan, 2024, s.72).

3.1. Müzik ve Kimlik İlişkisi

Müzik, bireylerin toplumsal kimliklerini yansıtan ve pekiştiren bir kültürel gösterge olarak, bir toplumun sosyal yapılarını, değerlerini ve kültürel mirasını temsil eder. Kimlik oluşumunun, bireylerin geçmişteki toplumsal deneyimleri ve kültürel bağlamları ile şekillendiğini savunurken, müziğin de bu oluşum sürecinde rol oynadığının vurgulanması gerekmektedir. Özellikle etnik kimliklerin inşa edilmesinde müzik, bir topluluğun kendi kültürüne dair bilinç geliştirmesini sağlar. Türkiye'deki geleneksel müzikler, halk müziği türleri, yerel şarkılar ve ezgiler, Türk kültürünün önemli bir parçası olarak, toplumsal kimliği anlamlandırmada belirleyici bir işlev görür (Sağır&Öztürk, 2015, s.125).

Müziğin kültürel kimlik inşasındaki bir diğer önemli boyutu, toplumsal değişim ve dönüşümlere olan etkisidir. Modernleşme, küreselleşme ve teknolojik ilerlemeler, müzikal pratiklerin evrilmesine ve yeni müzik türlerinin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu süreçte, geleneksel ve modern müzik türleri arasındaki etkileşim, kültürel kimliğin dinamik ve çok katmanlı yapısını ortaya koyar. Örneğin, Türkiye'de popüler müzik kültürünün dönemsel olarak incelenmesi, toplumsal değişimlerin müzik üzerindeki yansımalarını ve bu değişimlerin kültürel kimlik üzerindeki etkilerini anlamada önemli veriler sunmaktadır(Turan, 2011, s.41-43)

3.2. Müzik ve Toplumsal Değişim

Müzik, aynı zamanda toplumsal değişimlerin ve dönüşümlerin de bir yansımasıdır. Özellikle modernleşme süreçleri ve küreselleşme, yerel müzik kültürlerinin global kültürle etkileşiminde önemli bir rol oynamaktadır. Bu etkileşim, kültürel kimlik üzerinde hem koruyucu hem de dönüştürücü bir etki yaratabilmektedir. Örneğin, Batı müziği ile tanışma ve dijital müzik platformlarının etkisi, genç kuşakların müzikal tercihlerinde büyük değişimlere yol açmıştır. Bu dönüşüm, kültürel kimliğin yeniden inşa edilmesi ve farklı kimliklerin ortaya çıkması açısından önemli bir alan sunmaktadır. Müzik, bu anlamda toplumsal değişimlerin bir aracı olarak, geçmişle bağ kurarken aynı zamanda geleceğe dair yeni kimlikler inşa etmeye olanak tanır(Akduman, 2011, s.10-13)

Müzik, kültürel kimliklerin şekillendiği, sürdürüldüğü ve değiştiği bir araç olarak önemli bir rol oynamaktadır. Türkiye'deki müzikal çeşitlilik, kültürel kimliklerin hem korunmasına hem de evrimleşmesine olanak tanırken, bireylerin ve toplulukların kimliklerini inşa etmelerinde müziğin etkisi büyüktür. Ayrıca, küreselleşme ve teknolojinin etkisiyle müzik, toplumsal değişimlerin ve kimlik dönüşümünün de bir yansıması haline gelmiştir. Bu noktada, müzik sadece bir dinleme aracı olmanın ötesinde, bireylerin ve grupların toplumsal yerleşimlerini, kimliklerini ve aidiyet duygularını anlamlandırmalarına yardımcı olan önemli bir kültürel göstergedir.

3.4. Beğeni Kavramı ve Müzik Beğenisi

Beğeni, estetik değerlerin, bireysel zevklerin ve toplumsal normların etkisiyle şekillenen, insanın hoşlandığı, takdir ettiği veya beğendiği bir nesne ya da deneyime dair duysal bir yargıdır. Estetik bir duygu olan beğeni, yalnızca bireysel tercihleri değil, aynı zamanda kültürel ve toplumsal bağlamı da içinde barındırır. Bu bağlamda müzik beğenisi, müziği dinleyen bireylerin ve toplulukların, müzikle olan ilişkisinde estetik bir değerlendirme yapma sürecini ifade eder. Müzik beğenisi, bireylerin zevklerine, müzik türlerine, tarihsel

geçmişlerine, toplumsal kimliklerine ve kültürel birikimlerine göre farklılık gösterebilir (Ayas, 2019, s.176-182).

Aslında, beğeni hiyerarşilerinde üst ya da alt konumlara yerleştirilen müzik türlerinden ziyade, bu türleri üreten ve tüketen toplumsal sınıflar belirleyicidir. Müzik türleri, bu sınıfsal ayrımların bir aracı olarak işlev görmektedir. Zira müziğe “iyi” ya da “kötü”, “gelişmiş” ya da “yoz” gibi sıfatlar yüklemek ve hatta müzik üzerinden bir medeniyet hiyerarşisi inşa etmek, sağlam bir müzik teorik ya da estetik temele dayanmaz. Bu eksiklik, günümüz etnomüzikolojisinde genel kabul gören bir olgudur (Özmentaş, 2019, s.143)

3.5. Müzik Beğenisi ve Toplumsal Yapı

Müzik, diğer sanat dalları gibi toplumun taleplerini dile getirir ve sosyal özelemleri şekillendirir. İnsanlar arasında ortak bir bilinç ve dayanışma oluşturarak toplumsal bütünlüğe katkıda bulunur ve böylece toplumun genel atmosferini yansıtır. Bir toplumun müziksel yapısı; sosyal, kültürel, eğitsel ve ekonomik dinamiklerden etkilenir. Müzik icra edilirken, o toplumun sistemine uygun kurallara uyulması, bireylerin içinde bulundukları yapıya göre hareket etmelerini gerektirir. Müzik, toplumsal ilişkilerin yaşanmasına aracılık eder; bireyler arası etkileşimleri güçlendirir ve toplumlar arası ilişkileri düzenleyerek dayanışma, paylaşım ve birlik duygusunu pekiştirir. Aynı zamanda, bir toplumun gelişmişlik seviyesini belirlemede müzik önemli bir ölçüt olarak kabul edilir. Toplumsal bir olgu olan müziğin ulaştığı nokta, o toplumun genel seviyesini yansıtır. Bu bağlamda, toplumun müzikle kurduğu ilişki, genel kültür düzeyinin ifadesine de zemin hazırlar (Erdal, 2007, s.290).

Müzik beğenisi, sadece bireysel bir tercih olmakla kalmaz, aynı zamanda toplumsal yapının da bir yansımasıdır. Türkiye’deki farklı sosyo-ekonomik sınıfların ve kuşakların müzik beğenileri, toplumsal yapının çeşitliliğini yansıtır. Örneğin, bir kuşağın daha geleneksel ve yerel müzik türlerine ilgi duyması, diğer bir kuşağın ise globalleşen müzik türlerine eğilim göstermesi, toplumsal değişimin bir göstergesi olarak değerlendirilebilir (Akduman, 2011, s.4-6)

Bu noktada, müzik beğenisi bireylerin toplumsal konumlarını ifade eden bir gösterge işlevi görür. Ayas (2015), müzik beğenisinin, bireylerin toplumsal kimliklerinin oluşturulmasında ve sürdürülmesinde önemli bir rol oynadığını belirtmektedir. Özellikle genç kuşaklar, küreselleşmenin etkisiyle Batı müziği veya popüler kültür öğeleriyle tanışmakta, bu durum ise onların müzik beğenisini şekillendiren etmenlerden biri olmaktadır (Ayas, 2015, s. 26-27)

3.6. Müzik Beğenisi ve Teknolojik Etkiler

Müzik tüketiminin kültür ve toplumda oynadığı önemli rol zaman içinde değişim göstermiştir. Bu değişim sadece teknolojik gelişmelerden değil, aynı zamanda kültürel pratiklerdeki, sosyal etkileşimlerdeki ve müzik endüstrisindeki ekonomik modellerdeki değişikliklerden de kaynaklanmaktadır. İnsanların müziğe erişim, müzikten keyif alma ve müzikle etkileşime geçme biçimleri, plak ve kaset gibi analog formatların kullanıldığı günlerden yayın akışı hizmetlerinin hâkim olduğu mevcut dijital döneme kadar köklü bir değişim geçirmiştir. Müzik tüketiminin zaman içindeki gelişimi, müzik endüstrisini ve tüketici davranışlarını büyük ölçüde değiştirmiştir. Plaklar, kasetler ve radyo yayınları gibi ilk müzik tüketim biçimleri, müziğin deneyimlenme ve dağıtılma biçiminin temelini oluşturmuştur. Plaklar 1960’lar ve 1970’lerde öne çıkmış, piyasaya hâkim olmuş ve 1980’lerde dijital kompakt disklerin ortaya çıkmasıyla düşüşe geçmiştir. Analog formatlardan dijital formatlara geçiş, müzik endüstrisinde hem üretimi hem de tüketimi etkileyen önemli bir değişikliğe yol açmıştır (Tabakve Açıkıldız, 2024,s.88).

Dijitalleşme ve müzik platformlarının yaygınlaşması, müzik beğenisinin şekillenmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Özellikle Spotify, YouTube ve diğer dijital müzik platformları, kullanıcıların müzik keşif süreçlerini hızlandırmış ve çeşitlendirmiştir. Bu platformlar, kişisel müzik zevklerinin oluşmasında etkili olurken, aynı zamanda küresel müzik türlerinin yayılmasını ve farklı kuşaklar arasında müzik tercihlerinin evrimleşmesini sağlamaktadır (Kale, 2019, s. 131-146). Müzik beğenisi, bu platformlar aracılığıyla yalnızca bireysel bir deneyim olmaktan çıkıp, sosyal bir etkinlik halini almış ve müzik dinleme alışkanlıkları hızla değişmiştir.

Dijital müzik platformlarının yaygınlaşması, müziğe erişimi kolaylaştırmış ve çeşitlendirmiştir. Bu platformlar sayesinde farklı türdeki müziklere ulaşmak, coğrafi ve kültürel sınırları aşarak mümkün hale gelmiştir. Bu durum, bireylerin müzik beğenilerini genişletmiş ve farklı kültürlerle ait müzik türlerine olan ilgiyi artırmıştır. Özellikle genç nesiller, dijital platformlar aracılığıyla global müzik trendlerini yakından takip edebilmekte ve kendi beğenilerini bu doğrultuda şekillendirebilmektedir.

3.7. Problem Durumu

Günümüzde, müzik dinleme alışkanlıkları ve tercihleri, bireylerin kültürel geçmişi, yaşadıkları dönem ve toplumsal bağlamla doğrudan ilişkilidir. Farklı kuşaklar arasında müzik türlerine ve dinleme biçimlerine dair farklılıklar gözlemlenebilir. Ancak, bu farklılıkların ve benzerliklerin tam olarak nasıl şekillendiği ve hangi faktörlerle belirlendiği konusunda yeterli derinlikte bir incelemeye rastlanmamıştır. Bu çalışma, Elazığ ili örneği üzerinden kuşaklar arası müzikal dinleme tercihlerini anlamayı amaçlamakta ve müziğin toplumsal yapıyı nasıl yansıttığını irdelemeyi hedeflemektedir.

3.8. Alt Problemler

Kuşaklar Arası Müzikal Tercih Farklılıkları: Farklı yaş gruplarının müzik türlerine ve müzik dinleme alışkanlıklarına dair tercihlerinde ne gibi farklılıklar vardır?

Teknolojik Gelişmelerin Etkisi: Dijital müzik platformlarının yaygınlaşması, müzik dinleme alışkanlıklarını hangi kuşaklar üzerinde nasıl bir şekilde etkilemiştir?

Müzikal İfadeler ve Kimlik: Müzik, bireylerin kimliklerini nasıl yansıtır? Kuşaklar arası müzik tercihleri, toplumsal kimlik, aidiyet duygusu ve değerler üzerinde nasıl bir etki yaratmaktadır?

Bu alt problemler, çalışmanın derinlemesine analiz yaparak kuşaklar arası müzikal tercihlerdeki benzerlikler ve farklılıkları anlamasına olanak sağlayacaktır. Ayrıca, müziğin toplumsal yapıyı ve bireysel kimlikleri nasıl şekillendirdiğini keşfetmeyi hedefler.

3.9. Çalışmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, Elazığ ili örneği üzerinden farklı kuşakların müzikal dinleme tercihlerini incelemektir. Müzik, kültürel ve toplumsal kimliğin önemli bir parçası olarak, farklı yaş grupları arasında çeşitli dinleme alışkanlıklarını şekillendirir. Bu bağlamda, çalışma, farklı kuşakların müzik türlerine yönelik tercihlerinin tarihsel, kültürel ve toplumsal faktörlerle nasıl etkilendiğini ortaya koymayı hedeflemektedir. Ayrıca, kuşaklar arası müzikal tercih farklılıklarını ve benzerliklerini anlamak, müzik sosyolojisi alanında müzikle ilişkili toplumsal yapılar ve değişim süreçleri üzerine değerli veriler sunmayı amaçlamaktadır.

3.10. Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırma, Elazığ ili örneğinde kuşaklar arası müzikal dinleme tercihlerinin incelenmesine yönelik nitel bir araştırma olarak tasarlanmıştır. Araştırmada, bireylerin müzik tercihlerinin ve dinleme alışkanlıklarının kuşaklar arasındaki farklılıklarını ve benzerliklerini ortaya koymak amacıyla görüşme tekniği kullanılmıştır. Görüşmeler, kuşaklar arasındaki müzikal tercihlerin daha derinlemesine anlaşılabilmesi için yarı yapılandırılmış görüşme formu ile yapılmıştır. Yapılan görüşme formunda oluşturulan sorular Fırat Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu tarafından incelenmiş ve yapılması uygun görülmüştür.

3.11. Araştırma Evreni ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, Elazığ ilinde yaşayan farklı yaş gruplarından bireyler oluşturmaktadır. Örneklem, yaş gruplarına göre çeşitlendirilmiş bir şekilde seçilmiş olup, her kuşak grubundan rastgele katılımcılar belirlenmiştir. Katılımcıların sayısı, araştırmanın derinliği ve çeşitliliği göz önünde bulundurularak belirlenmiş olup, her gruptan yaklaşık 10-15 kişi ile görüşmeler yapılmıştır.

3.12. Veri Toplama Aracı

Veri toplama sürecinde, yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formunda, katılımcıların müzik dinleme alışkanlıkları, tercih ettikleri müzik türleri, dinledikleri müzik türlerinin geçmişteki ve bugünkü etkileri, müziği nasıl deneyimlediklerine dair sorular yer almaktadır.

3.13. Veri Analizi

Toplanan veriler, içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. İçerik analizi, katılımcıların müzikal tercihlerine dair ortak temaların ve kategorilerin ortaya konmasına olanak tanımaktadır. Görüşmelerin transkriptleri

oluşturulmuş ve bu veriler arasındaki benzerlikler ve farklılıklar belirlenerek, kuşaklar arası müzikal dinleme tercihleri üzerine bir değerlendirme yapılmıştır. Elde edilen bulgular, müzik sosyolojisi bağlamında toplumsal ve kültürel değişimlerle ilişkilendirilerek yorumlanmıştır.

4. Bulgular

Bu araştırma kapsamında araştırmaya katılan kişilere “Müzik dinlemeye ne sıklıkla zaman ayırıyorsunuz ? Günlük olarak ortalama ne kadar süre müzik dinlersiniz” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcıların verdikleri cevapların içerik analizleri sonucunda oluşan kategori ve kodlar Tablo 1’de belirtilmiştir.

Tablo 1. Müzik dinlemeye ne sıklıkla zaman ayırıyorsunuz?

Kuşak	Cinsiyet	Müziğe özel bir vakit ayırmam	0-1 Saat	1-3 saat	3 Saat ve üzeri
Babay	4 Kadın	1	6	2	2
Boomer	7 Erkek				
X Kuşağı	5 Kadın	4	3	2	1
	5 Erkek				
Y Kuşağı	13 Kadın	2	10	4	3
	6 Erkek				
Z Kuşağı	7 Kadın	3	10	6	5
	17 Erkek				

Katılımcıların günlük olarak müziğe ne kadar vakit ayırdıklarını belirlemek amacıyla görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmeler kuşaklar arasında müzik dinleme sürelerinde belirgin farklılıklar olduğunu ortaya koymaktadır. Baby Boomer kuşağındaki bireylerin önemli bir kısmı müziğe özel bir vakit ayırdıklarını, Z kuşağındaki bireylerin ise diğer sosyal kuşaklara göre müziğe günlük olarak daha fazla vakit ayırdıklarını ortaya koymaktadır. Katılımcılardan X kuşağında yer alan kadın cinsiyetli K14 “Genellikle işlerimi yaparken müzik arka planda çalar” ifadelerini kullanmıştır. Ayrıca katılımcılardan Y kuşağında yer alan K3 “Sabah yürüyüşlerimde hep müzik dinlerim” ifadelerini kullanmıştır.

Baby Boomer kuşağındaki 11 katılımcıdan yalnızca 1 kişi müziğe özel vakit ayırmadığını belirtmiştir. Katılımcıların çoğunluğu (%54,5) günde 0-1 saat müzik dinlemekte, daha az bir kısmı (%36,4) 1 saatten fazla müzik dinlemektedir. X Kuşağındaki 10 katılımcının 4’ü müziğe özel bir vakit ayırmadığını ifade etmiştir. Çoğunluk (%30) günde 0-1 saat müzik dinlerken, daha az bir kesim (%20) 3 saat ve üzeri dinlemektedir. Y Kuşağındaki 19 katılımcıdan yalnızca 2’si müziğe özel bir vakit ayırmadığını belirtmiştir. Çoğunluk (%52,6) 0-1 saat, %21’i 1-3 saat ve %15,7’si 3 saat ve üzeri müzik dinlemektedir. Z Kuşağındaki 24 katılımcıdan 3’ü müziğe özel bir vakit ayırmadığını belirtmiştir. Katılımcıların çoğunluğu (%41,6) 0-1 saat, %25’i 1-3 saat, %20,8’i ise 3 saatten fazla müzik dinlemektedir. Z kuşağında müziğe ayrılan sürenin diğer kuşaklara göre daha uzun olduğu görülmektedir.

Bu araştırma kapsamında araştırmaya katılan kişilere “Günlük olarak en çok hangi müzik türlerini dinliyorsunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcıların verdikleri cevapların içerik analizleri sonucunda oluşan kategori ve kodlar Tablo 2’de belirtilmiştir.

Tablo 2. Günlük olarak en çok hangi müzik türlerini dinliyorsunuz

Kuşak	Cinsiyet	THM	TSM	Arabe sk	Pop-Rock	Yabancı	Yöresel	Diğer (Metal, Rap, Hip-Hop)
Babay	4 Kadın							
Boomer	7 Erkek	8	6	5	1	0	6	0
Kuşağı								
X Kuşağı	5 Kadın	7	5	4	3	1	2	0
	5 Erkek							
Y Kuşağı	13 Kadın	11	6	8	9	2	3	2
	6 Erkek							
Z Kuşağı	7 Kadın	5	2	5	15	4	3	6
	17 Erkek							

Katılımcıların günlük olarak dinledikleri müzik türlerini belirlemek amacıyla görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmeler neticesince kuşaklar arasında farklı müzik türlerinin dinlendiği belirlenmiştir. Örneğin X ve Y kuşaklarının ağırlıklı olarak Türk halk müziği dinlediği belirlenmiştir. Ayrıca Y kuşağının Türk halk müziğinin yanı sıra; Pop-Rock ve Arabesk müzik türlerine yönelikte eğilim olduğu belirlenmiştir. Z kuşağında ise en fazla Pop-Rock müzik türü dinlemeyi tercih ettikleri belirlenmiştir. Katılımcılar ile yapılan görüşmelerde örneğin X kuşağında yer alan K7 “... ben genelde Türk halk müziği dinlerim. Yetiştığımız ortamdalar da genelde Türk halk müziği dinlenirdi. Akşamları TRT programları Türk halk müziği icra edilir. Ayrıca aşık olduğum dönemlerde bu müzik türünü çok dinledim. Her müzik beni o günlere götürüyor...” Y kuşağında yer alan K21 ise “... eskiden daha çok türk halk müziği dinlerdim. Artık müzik uygulamalarının listelerinde yer alan pop müzikleri de sıklıkla dinliyorum.”

Kuşaklar arası müzikal dinleme tercihleri, kültürel geçmiş ve toplumsal değişimlerin izlerini taşımaktadır. Baby Boomer ve X kuşakları geleneksel müzik türlerini (THM, TSM, yöresel) tercih ederek kültürel mirasa bağlılıklarını ortaya koyarken, Y ve Z kuşakları pop, rap, metal gibi popüler ve alternatif türlerle güncel müzik trendlerine yönelmektedir. Bu bulgular, kuşakların sosyo-kültürel yapı, teknolojik gelişmeler ve dijitalleşen dünyadan farklı şekillerde etkilendiğini ve müzikal beğeni hiyerarşilerinin bu bağlamda şekillendiğini göstermektedir.

Bu araştırma kapsamında araştırmaya katılan kişilere “Müzik dinlerken tercih ettiğiniz platformlar nelerdir ?” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcıların verdikleri cevapların içerik analizleri sonucunda oluşan kategori ve kodlar Tablo 3’te belirtilmiştir.

Tablo 3. Müzik dinlerken tercih ettiğiniz platformlar nelerdir ?

Kuşak	Cinsiyet	Radyo	Tv	Plak	Dijital Platformlar
Babay Boomer Kuşağı	4 Kadın	7	6	2	2
	7 Erkek				
X Kuşağı	5 Kadın	6	4	2	8
	5 Erkek				
Y Kuşağı	13 Kadın	11	2	2	14
	6 Erkek				
Z Kuşağı	7 Kadın	8	3	1	23
	17 Erkek				

Katılımcıların müzik dinlerken hangi platformları tercih ettiği ile ilgili görüşmeler yapılmıştır. Araştırma bulguları, kuşaklar arasında müzik dinleme araçlarına yönelik tercihlerde belirgin farklılıklar olduğunu ortaya koymaktadır. Baby Boomer kuşağı, geleneksel araçlar olan radyo ve TV’yi yoğun bir şekilde tercih ederken, bu eğilim X kuşağında kısmen azalmakta, Y ve Z kuşaklarında ise dijital platformlara doğru kaymaktadır. Özellikle Z kuşağı, dijital platformları, diğer kuşaklara kıyasla çok daha fazla kullanmaktadır. Bu durum, teknolojik gelişmelerin ve dijitalleşmenin müzik tüketim alışkanlıklarını nasıl dönüştürdüğünü açıkça göstermektedir.

Baby Boomer ve X kuşağı katılımcıları, radyo ve TV gibi geleneksel araçları tercih ederken, bu tercihlerin arkasında nostalji, alışkanlık ve erişim kolaylığı gibi faktörlerin etkili olduğu düşünülmektedir. Öte yandan, Y ve Z kuşağı katılımcıları, dijital platformların sunduğu kişiselleştirilmiş deneyimler, erişim kolaylığı ve geniş müzik kütüphaneleri gibi avantajları ön plana çıkarmaktadır. Katılımcılardan Z kuşağında yer alan K6 “*Spotify’den her yerde müzik dinleyebiliyorum. Listelerimi kendim oluşturuyorum.*” İfadelerini kullanmıştır. Plak kullanımı ise tüm kuşaklarda sınırlı kalmakla birlikte, özellikle nostaljik değeri ve ses kalitesi nedeniyle belirli bir çekiciliğe sahiptir. Katılımcılardan Y kuşağında yer alan K19 ise şu ifadeleri kullanmıştır. “*Plak sesi daha sıcak ve samimi geliyor. Özel anlar için tercih ediyorum.*”

Bu araştırma kapsamında araştırmaya katılan kişilere “Müzik beğenilerinizin zaman içinde değiştiğini düşünüyor musunuz? Cevabınız evet ise bu değişimde hangi faktörlerin rol oynadığını düşünüyorsunuz ?” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcıların verdikleri cevapların içerik analizleri sonucunda oluşan kategori ve kodlar Tablo 4’te belirtilmiştir.

Tablo 4. Müzik beğenilerinizin zaman içinde değiştiğini düşünüyor musunuz?

Kuşak	Cinsiyet	Değiştiğini düşünmüyorum	Medya/ Sosyal Medya	Çevresel Faktörler	Duygusal Durum	Müzikal Trendler
Babay Boomer	4 Kadın 7 Erkek	8	3	1	2	0
X Kuşağı	5 Kadın 5 Erkek	6	2	2	1	1
Y Kuşağı	13 Kadın 6 Erkek	5	3	4	7	3
Z Kuşağı	7 Kadın 17 Erkek	3	1	9	17	5

Katılımcıların müzikal beğenilerinin zaman içinde değişip değişmediğini, eğer değişiklik olduysa buna hangi faktörlerin etki ettiğini belirlemek amacıyla görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmeler kuşaklar arasında farklılıklar olduğunu ortaya koymaktadır. Baby Boomers kuşağının büyük bir kısmı, müzikal beğenilerinin zaman içinde değişmediğini ifade etmiştir. Katılımcılardan Baby Boomers kuşağında yer alan K23, *"Gençliğimde dinlediğim sanatçılar hâlâ benim için vazgeçilmezdir."* şeklinde bir ifade kullanarak müzik tercihlerindeki sürekliliği vurgulamıştır. Bununla birlikte, bu kuşakta bazı katılımcılar medya ve çevresel faktörlerin (3 kişi) sınırlı da olsa etkili olduğunu belirtmiştir.

Y kuşağı katılımcılarında müzikal beğenilerdeki değişim daha belirgin olarak ortaya çıkmıştır. Y kuşağında yalnızca 5 kişi beğenilerinin değişmediğini ifade ederken, özellikle duygusal durum ve müzikal trendler değişimin başlıca sebepleri arasında yer almıştır. Katılımcılardan Y kuşağında yer alan K.30 *"Bir dönem rock müzikten hiç vazgeçmezdim, ancak son yıllarda daha sakin türleri tercih ediyorum."* şeklinde bir ifade kullanarak bu durumu örneklendirmiştir. Genel olarak Baby Boomers ve X kuşağı alışkanlıklara dayalı tercihler sergilerken, Y ve özellikle Z kuşağı daha değişken ve sosyal etkileşimlere açık bir beğeni yapısı ortaya koymuştur.

Bu araştırma kapsamında araştırmaya katılan kişilere "Müzik dinleme alışkanlıklarınızı şekillendiren en önemli faktörler nelerdir?" sorusu yöneltilmiştir. Katılımcıların verdikleri cevapların içerik analizleri sonucunda oluşan kategori ve kodlar Tablo 5'te belirtilmiştir.

Tablo 5. Müzik dinleme alışkanlıklarınızı şekillendiren en önemli faktörler nelerdir

Kuşak	Cinsiyet	Sosyal Medya/ Popüler Kültür	Çevresel Faktörler	Duygusal Durum
Babay Boomer	4 Kadın 7 Erkek	0	2	10
X Kuşağı	5 Kadın 5 Erkek	1	2	10
Y Kuşağı	13 Kadın 6 Erkek	3	6	15
Z Kuşağı	7 Kadın 17 Erkek	3	7	21

Araştırma kapsamında farklı sosyal kuşaklardan katılımcıların müzik dinleme alışkanlıklarını şekillendiren başlıca faktörler içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Elde edilen bulgular, kuşaklar arasında dikkat çekici farklılıklar bulunduğunu ortaya koymuştur.

Baby Boomers kuşağı katılımcılarının büyük bir çoğunluğu, müzik dinleme alışkanlıklarında duygusal durumlarının belirleyici olduğunu ifade etmiştir. Katılımcılardan Baby Boomers kuşağında yer alan K11 *"Gençlik yıllarımda dinlediğim türkülerini hâlâ dinliyorum çünkü bana eski güzel günleri hatırlatıyor"* ifadelerini kullanmıştır. Sosyal medya veya popüler kültürün bu kuşak üzerinde etkisinin olmadığı görülürken, sınırlı sayıda katılımcı çevresel faktörlerin etkisini dile getirmiştir.

X kuşağı katılımcıları da büyük ölçüde duygusal durumlarının müzik dinleme tercihlerinde belirleyici olduğunu belirtmiştir. X kuşağında yer alan K39 *"Stresli bir günün ardından sakin bir Türk Sanat Müziği dinlemek bana huzur veriyor"* ifadesini kullanmıştır. Bununla birlikte, birkaç katılımcı çevresel faktörlerin, yalnızca bir katılımcı ise sosyal medya veya popüler kültürün etkisini belirtmiştir. Bu durum, X kuşağının daha bireysel, deneyim odaklı ve geçmişe dayalı müzikal tercihlere sahip olduğunu göstermektedir.

Z kuşağı, müzik dinleme alışkanlıklarında duygusal durumun en baskın faktör olduğunu belirtmekle birlikte, çevresel faktörler ve sosyal medya/popüler kültürün etkisi diğer kuşaklara göre daha belirgin şekilde öne çıkmıştır. Bu durum, Z kuşağının dijital kültür ve sosyal medya aracılığıyla müzik keşfetmeye açık olduğunu göstermektedir. Bir Z kuşağı katılımcısı olan K18 *"Bir şarkıyı ilk kez sosyal medyada duyduğumda seviyorsam hemen listeme ekliyorum, ama duygusal olarak bağ kuramazsam çabuk sıkılıyorum"* şeklinde bir ifade kullanarak duygusal bağın yanı sıra sosyal medyanın rolüne de dikkat çekmiştir.

İçerik analizi bulguları, tüm kuşaklarda müzik dinleme alışkanlıklarını belirleyen en önemli faktörün duygusal durum olduğunu ortaya koymuştur. Ancak, kuşaklar arasında sosyal medya, popüler kültür ve çevresel faktörlerin etkisinde belirgin farklılıklar gözlenmiştir. Baby Boomers ve X kuşağı daha bireysel, nostaljik ve duygusal bağlara dayalı tercihler sergilerken, Y ve özellikle Z kuşağı daha çeşitli etkileşimlerden beslenerek müzikal tercihlerini şekillendirmektedir. Bu bulgular, müzik beğenilerinin kuşaklar arasında değişen sosyo-kültürel bağlamlar ve teknolojik dönüşümler doğrultusunda nasıl farklılaştığını göstermektedir.

Bu araştırma kapsamında araştırmaya katılan kişilere "Dinlediğiniz müzikte en çok nelere dikkat edersiniz?" sorusu yöneltilmiştir. Katılımcıların verdikleri cevapların içerik analizleri sonucunda oluşan kategori ve kodlar Tablo 6'da belirtilmiştir.

Tablo 6. Dinlediğiniz müzikte en çok nelere dikkat edersiniz?

Kuşak	Cinsiyet	Sözler	Ritim	Melodi
Babay Boomer	4 Kadın	9	2	6
	7 Erkek			
X Kuşağı	5 Kadın	6	2	2
	5 Erkek			
Y Kuşağı	13 Kadın	13	9	12
	6 Erkek			
Z Kuşağı	7 Kadın	8	15	11
	17 Erkek			

Katılımcıların dinledikleri müzikte en çok nelere dikkat ettiklerini belirlemek amacıyla görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmeler neticesinde kuşaklar arasında belirgin tercihler ve anlam dünyaları olduğu görülmektedir. Baby Boomer kuşağı katılımcıları arasında sözlerin müzik seçiminde öncelikli bir yere sahip olduğu görülmüştür. Katılımcılardan Baby Boomer kuşağında bulunan K31 katılımcısı, *"Benim için müzik, hayatı anlatan bir şiir gibidir. Şarkının sözlerinde kendimi bulmazsam dinlemem"* ifadesiyle müzik sözlerinin bireysel anlam dünyasındaki yerini vurgulamıştır.

X kuşağı katılımcılarında da yine Baby Boomer kuşağındaki katılımcılara benzer olarak dinlenen müzikte söz unsurunun önemine vurgu yapılmıştır. Katılımcılardan X kuşağında yer alan K52 katılımcısının kullandığı, *"Bir şarkının sözleri benim için çok önemli, anlamlı ve derin sözleri olan şarkıları dinlemeyi tercih ediyorum."* ifadeleri bu kuşağın müzikteki söz unsuruna verdiği değeri örneklemektedir.

Y kuşağı katılımcılarında ise sözler, ritim ve melodi arasında daha dengeli bir dağılım gözlenmiştir. Bu durum, Y kuşağının müziği hem anlam hem de estetik yönüyle bir bütün olarak değerlendirdiğini ortaya koymaktadır. Bir Y kuşağı katılımcısı olan K24, *"Bir şarkının sözü ruhuma dokunmalı, ritmi beni harekete geçirmeli, melodisi ise aklımda kalmalı"* ifadelerini kullanmıştır.

Z kuşağı katılımcıları arasında ise ritmin öncelikli bir faktör olduğu dikkat çekmiştir. Bu sonuç, Z kuşağının müzikle daha çok bedensel, enerjik ve dinamik bir ilişki kurduğunu göstermektedir. Z kuşağında yer alan K40 *"Şarkının ritmi beni yakalıyorsa, sözleri ikinci planda kalır. Dinlerken hareket etmek isterim"* ifadesiyle ritmin kendisi için öncelikli bir anlam taşıdığını dile getirmiştir. Bununla birlikte, melodinin ve sözlerin de Z kuşağı önemli olduğu görülmektedir. Bu durum, Z kuşağının ritim merkezli ancak çok boyutlu bir müzik algısına sahip olduğunu göstermektedir.

İçerik analizi bulguları, kuşakların müzik tercihlerini anlamlandırma biçimlerinde önemli farklılıklar olduğunu ortaya koymuştur. Baby Boomers ve X kuşağı, müziği öncelikle sözlerin anlamı üzerinden deneyimlerken, Y kuşağı hem söz hem melodi hem de ritmi dengeli bir şekilde değerlendirmektedir. Z kuşağı ise müzikte ritmi ön planda tutarak hareket ve enerjiyi merkeze almaktadır.

Bu araştırma kapsamında araştırmaya katılan kişilere "Müzik sizin için ne ifade ediyor?" sorusu yöneltilmiştir. Katılımcıların verdikleri cevapların içerik analizleri sonucunda oluşan kategori ve kodlar aşağıda belirtilmiştir

Tablo 7. Müzik sizin için ne ifade ediyor?

Kuşak	Cinsiyet	Rahatlama	Eğlence	Sosyallik	Anılar	Motivasyon
Babay Boomer Kuşağı	4 Kadın	8	6	5	1	0
	7 Erkek					
X Kuşağı	5 Kadın	7	5	4	3	1
	5 Erkek					
Y Kuşağı	13 Kadın	11	6	8	9	2
	6 Erkek					
Z Kuşağı	7 Kadın	5	2	5	15	4
	17 Erkek					

Araştırma kapsamında farklı kuşaklardan katılımcılara, müziğin kendileri için ne ifade ettiği sorulmuş, elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Bulgular, kuşaklar arasında anlamlı farklılıklar olduğunu göstermiştir.

Baby Boomers kuşağı katılımcıları müzik dinleme tercihlerinde "rahatlama" unsurunu öncelikli olarak vurgulamıştır. Bu durum, Baby Boomers kuşağının müzik ile zihinsel ve duygusal bir rahatlama arayışında olduğunu ortaya koymuştur. Katılımcılardan K34, *"Yoğun bir günün ardından Türk Sanat müziği dinlemek beni dinlendiriyor"* ifadesiyle bu durumu desteklemiştir.

X kuşağında da benzer bir şekilde rahatlama en çok vurgulanan unsur olurken, sosyallik ve anılar gibi faktörler de dikkate değer bulunmuştur. X kuşağı katılımcısı K2 *"Gençlik yıllarımdan kalan şarkılar, dostlarımla geçirdiğim zamanları hatırlatıyor"* diyerek müzikle kurduğu nostaljik bağı vurgulamıştır.

Y kuşağı, diğer kuşaklara göre daha çok çeşitli motivasyonlarla müzik dinlemektedir. Bu kuşağın öncelikleri arasında rahatlama, sosyallik ve anılar dikkat çekmektedir. Katılımcılardan K29 *"Arkadaşlarımla bir araya geldiğimizde birlikte söylediğimiz şarkılar bana büyük keyif veriyor"* diyerek sosyalliğin müzikal deneyimindeki önemini dile getirmiştir.

Z kuşağı, müzik tercihlerinde öncelikle anılara odaklanmış ve duygusal bağ kurmaya önem vermiştir. Bu durum, Z kuşağının müzik aracılığıyla yaşanmışlıklarını anlamlandırdığını göstermektedir. Z kuşağında yer alan katılımcı K6 *"Çoğu zaman dinlediğim şarkılar, hayatımdaki bir anıyı geri getiriyor"* ifadesiyle bu durumu dile getirmiştir.

Tüm kuşaklar içerisinde "rahatlama" en sık vurgulanan faktör olmuş, ancak Z kuşağında "anılar" öne çıkmıştır. Baby Boomer ve X kuşağı müzikle daha bireysel ve nostaljik bir bağ kurarken, Y ve Z kuşağı müzikte sosyallik ve paylaşım boyutunu da ön planda tutmuştur. Bu bulgular, kuşaklar arası müzikal deneyimlerin hem bireysel hem de toplumsal bağlamda farklılaştığını ortaya koymaktadır.

5.Sonuç

Bu araştırma, Elazığ ili örneğinde kuşaklar arası müzikal dinleme tercihleri ve beğeni hiyerarşilerini anlamayı amaçlamış ve nitel araştırma yöntemi çerçevesinde olgu bilim (fenomenoloji) deseni kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Çalışma kapsamında Baby Boomer, X, Y ve Z kuşaklarından katılımcılarla yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmış ve elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. Bulgular, kuşaklar arasında müzikal beğenilerin, dinleme alışkanlıklarının ve estetik yargıların belirgin farklılıklar gösterdiğini ortaya koymuştur.

Araştırma sonuçları, kuşaklar arası müzikal beğeni ve dinleme alışkanlıklarının sosyo-kültürel ve teknolojik değişimlerden büyük ölçüde etkilendiğini göstermektedir. Baby Boomer kuşağının müzikal tercihleri, Türk Sanat Müziği ve Türk halk müziği ekseninde yoğunlaşmakta olup, bu müzik türleri kuşak için kimlikel ve kültürel bir aidiyetin sembolü olarak görülmektedir. X kuşağının ise geleneksel müzik ile 1980'ler ve 1990'ların popüler müziklerini harmanlayan bir dinleme pratiğine sahip olduğu belirlenmiştir. Y kuşağında dijitalleşmenin etkisiyle müzik tüketiminde çeşitliliğin arttığı, farklı müzik türlerine açık olduğu ve küresel müzik akımlarının takip edildiği tespit edilmiştir. Z kuşağı ise dijital platformların etkisiyle dinleme alışkanlıklarında popüler müzik akımlarına hızla adapte olmaktadır.

Bulgular, kuşaklar arası farklılıkların temelinde yalnızca bireysel tercihler değil, aynı zamanda toplumsal değişimler, teknolojik ilerlemeler ve kültürel aktarım süreçlerinin etkili olduğunu göstermektedir. Geleneksel

müziğin yitimi özellikle genç kuşaklar arasında belirginleşirken, dijitalleşmenin etkisiyle müzik tüketiminde bireysel tercihler ve kişiselleştirilmiş dinleme alışkanlıkları öne çıkmaktadır.

Araştırma ayrıca, müzikal beğeni hiyerarşilerinin bireysel tercihlerden öteye geçerek, kültürel miras, toplumsal dinamikler ve teknolojik değişimlerle şekillendiğini ortaya koymaktadır. Kuşaklar arası müzikal etkileşim, ortak müzik dinleme pratikleriyle desteklendiğinde, geleneksel müziğin korunması ve aktarımı açısından önemli bir rol oynayabilir.

Sonuç olarak, bu çalışma, Elazığ ilinde kuşaklar arası müzikal dinleme pratiklerine ışık tutarak, müzik sosyolojisi ve kültürel aktarım bağlamında önemli veriler sunmaktadır. Bulgular, müziğin yalnızca bireysel bir tercih olmaktan öte, toplumsal ve kültürel bir unsur olarak ele alınması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Kaynaklar

- Alptekin, G., Türkmen, D., & Arslantaş, H. A. (2021). Baby Boomers, X, Y, Z Kuşaklarının Sosyal Medya Kullanım Düzeyleri Ve Tercihleri. *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi*, 1(51), 253-278.
- Aydar, D. (2014). Popüler Kültür Ve Müzik Üzerine. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 800-807
- Aka, B. (2018). Bebek Patlaması, X Ve Y Kuşağı Yöneticilerin Örgütsel Bağlılık Düzeylerinin Kamu Ve Özel Sektör Farklılıklarına Göre İncelenmesi: Bir Araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 9(20), 118-135.
- Akduman, A. (2011). Türkiye’de Toplumsal Yapının Değişim Süreci Ve Müzik Endüstrisi. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Arklan, Ü., & Kartal, N. Z. (2018). Y Kuşağının İçerik Tüketicisi Olarak Youtube Kullanımı: Kullanım Amaçları, Kullanım Düzeyleri Ve Takip Edilen İçerikler Üzerine Bir Araştırma. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 6(2), 929-965.
- Avan, O. (2024). Dinî Deneyim Ve Müzik İlişkisine Psikolojik Bakış. *Kahramanmaraş İstiklal Üniversitesi Psikoloji Dergisi*, 2(2), 65-80.
- Ayas, G. (2015). Müzik Sosyolojisi. *İstanbul, Doğu Yayınları*.
- Ayas, G. (2019). Müzik Sosyolojisi Kuramsal Bir Giriş. *İstanbul, İthaki Yayınları*.
- Aydın, G. Ç., & Başol, O. (2014). X Ve Y Kuşağı: Çalışmanın Anlamında Bir Değişme Var Mı?. *Ejovoc (Electronic Journal Of Vocational Colleges)*, 4(4), 1-15.
- Ayhün, S. E. (2013). Kuşaklar Arasındaki Farklılıklar Ve Örgütsel Yansımaları. *Ekonomi Ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 93-112.
- Çakıroğlu, Z., Fettahioğlu, H. S., & Korlaeçi, F. Z. (2023). Dijital Pazarlamada X Ve Y Kuşağının Rolü. *Pazarlamanın Dijital Dönüşümü: Pazarlama 5.0*, 107.
- Çankal, S. (2024). Dijital Platformlarda Kimlik İnşası Ve Sunumu: Z Kuşağı Üyeleri Üzerine Bir Araştırma. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (61), 325-342.
- Demir, A. E. (2022). Gündelik Hayat Sosyolojisi Bağlamında Müzik Dinleme Pratikleri Ve Spotify Uygulaması. *Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(1), 163-188.
- Dürük, E. F. (2011). Türk Popüler Müzik Üretimi Ve Ürünlerindeki Karma Yapıyı Hazırlayan Toplumsal Ve Müziksel Etkenler. *Sosyal Ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 3(1), 33-42.
- Ekici, S. (2000). *Elazığ-Harput Müzik Folkloru* (Master's Thesis, Sakarya Üniversitesi (Turkey)).
- Erdal, G. G. (2007). Müziğin Kişisel-Toplumsal-Ulusal-Uluslararası İşlevleri Üzerine. *38. İcanas*, 10, 287.
- Eren, O. (2017). *Türkiye’de Protest Müzik Alt Alanı–Kardeş Türküler Örneği* (Doctoral Dissertation, Mimar Sinan Fine Arts University (Turkey)).
- Erten, P. (2019). Z Kuşağının Dijital Teknolojiye Yönelik Tutumları. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(1), 190-202.
- Gündüz, Ş., & Pekçetaş, T. (2018). Kuşaklar Ve Örgütsel Sessizlik / Sessizlik. *İşletme Bilimi Dergisi*, 6(1), 89-115. <https://doi.org/10.22139/İşletme.399952>
- Kale Efe, A. (2019). Bir Görüntülü (Display) Reklam Alanı Olarak Çevrimiçi Müzik Platformu Örneği: Spotify. *Uluslararası Halkla İlişkiler Ve Reklam Çalışmaları Dergisi*, 2(2), 131-146.
- Kuyucu, M. (2017). Y Kuşağı Ve Teknoloji: Y Kuşağının İletişim Teknolojilerini Kullanım Alışkanlıkları. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 5(2), 845-872.
- Kuyucu, M. (2024). Y Kuşağının Radyo Dinleme Doyumları Üzerine Bir Araştırma. *The Journal of Academic Social Science*, 21(21), 186-202.
- Mücevher, M. H., & Erdem, R. (2018). X Kuşağı Akademisyenler İle Y Kuşağı Öğrencilerin Birbirlerine Karşı Algıları. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 9(22), 60-74.
- Özmenteş, G. (2019). Müzikte Beğeni Hiyerarşilerinin Nahifliği: Sosyal Teorilerden Bir Eleştiri.

- Etnomüzikoloji Dergisi, 2(2), 139-178.
- Sağır, A., & Öztürk, B. (2015). Sosyolojik Bağlamda Müzik Ve Kimlik: Karabük Üniversitesi Örneği. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(2), 121-154.
- Şenel, O. (2013). *Müzik Algısı, Müzik Tercihi Ve Sosyal Kimlik Bağlamında Müzikte Önyargı Ve Kalıpyargı* (Doctoral Dissertation, Dokuz Eylül Üniversitesi (Turkey)).
- Tabak, Ö. Ü. C., & Açıkyıldız, M. İ. (2024). Analogdan Dijitale Müzik Tüketiminin Değişimi Öz. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12(153), s. 86-98
- Turan, D. (2011). Mekan-Müzik İlişkisi Açısından Türkiye'de? Taverna? (Master's thesis, Dokuz Eylül Üniversitesi (Turkey)).
- Turhan, S. (2019). *Müzik Endüstrisinin Yeni Medya Aracılığı İle Dönüşümü* (Master's Thesis, Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Türköl, S. (2020). Bir Pazarlama İletişimi Aracı Olarak Dijital Etkileyenlerin Y Kuşağı Tüketicilerinin Satın Alma.
- Ünür, E., & Tunar, A. (2021). Kuşakların Karakteristik Özellikleri İle Müzik Tercihleri Arasındaki İlişki: Bebek Patlaması Ve Z Kuşakları Üzerine Python Analizi. *Uluslararası Sosyal Bilimler Akademi Dergisi*, (6), 1473-1499.
- Yılmaz, E. (2023). *Teknolojinin Müzik Endüstrisine Etkisi: Türk Müzik Sektöründe Dijitalleşme* (Master's Thesis, Maltepe University (Turkey)).
- Ziyagil, H. E. (2021). Türk Müziği Dinleme Kültürünün, Günümüz Z Kuşağı Nesline Aktarılmasına Dair Bir Öneri. *Uluslararası Toplumsal Bilimler Dergisi*, 5(2), 114-133.

Etik, Beyan ve Açıklamalar

1. Etik Kurul izni ile ilgili;

☒ Bu çalışmanın yazar/yazarları, Fırat Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu'nun tarih 05/02/2025 sayı 2025/03 ve karar 39 ile etik kurul izin belgesi almış olduklarını beyan etmektedir.

2. Bu çalışmanın yazar/yazarları, araştırma ve yayın etiği ilkelerine uyduklarını kabul etmektedir.

3. Bu çalışmanın yazar/yazarları kullanmış oldukları resim, şekil, fotoğraf ve benzeri belgelerin kullanımında tüm sorumlulukları kabul etmektedir.

4. Bu çalışmanın benzerlik raporu bulunmaktadır.
